साना उद्योग प्रतिष्ठान सर्भेक्षण २०६५
निर्देशिका

परिचय :

मुलुकको वर्तमान आर्थिक स्थितिको अध्ययन गर्ने कार्यमा औद्योगिक क्रियाकलापले महत्वपूर्ण भूमिका ओगटेको हुन्छ । हाम्रो जस्तो असमान भू-वनौट, आयको असमानन वितरण र अन्य आवश्यक साधन र श्रोतको विविधताले गर्दा देशमा संचालित उद्योग प्रतिष्ठानहरु सबै एकै प्रकृतिका छैनन् । अतः देशमा नीति निर्माण तथा योजना तर्जुम ागर्नको लागि तिनीहरुलाई ठूला तथा साना उद्योग प्रतिष्ठान गरी दुई भागमा बाँडिएको छ ।
देशमा विद्यमान साना उद्योग प्रतिष्ठानहरुको वास्तविक स्थिति र यी तथ्याङ्कहरुले देशको कूल ग्राहस्थ उत्पादन निकाल्न मद्दत समेत पुग्ने आशा गरिएको छ ।
यस्र उद्देश्य परिपूर्तिका लागि लगत सूचीमा समावेश भएका साना उद्योगहरुको छनौट विधी अनुसार छनौट गरी छनौटमा परेका उदोगहरुमा गई यो प्रश्नावली भर्नु पर्दछ । यस सर्भेक्षणको निमित्त तयार पारिएको प्रश्नावली भित्र रहेको प्राविधिक एवं सैद्धान्तिक कुराहरुलाई सकेसम्म स्पष्ट पार्ने उद्देश्यले यो निर्देशिका तयार गरिएको हो र सर्भेक्षणमा संलग्न दुई पक्ष कर्मचारी एवं उद्योगपतिहरु दुवैका निमित्त स्तरिय तथ्याङ्क संकलन गराउन सहयोगी हुनेछ भन्ने आशा गरिएको छ ।
प्रश्नावली भर्दा ध्यान दिनु पर्ने कुराहरु :-

- सोधिएका प्रश्नहरुको उत्तर सम्बन्धित ठाउँमा स्पष्ट गरी लेख्नु पर्दछ ।
- प्रश्नावली भर्दा फाराम नं. र विभागीय प्रयोजनको लागि भनेर छुट्याइएको बाहेक अन्य कुनै पनि कोठा खाली छाड्नु हुँदैन । उद्योग प्रतिष्ठानसँग असम्बन्धित या उपयुक्त नभएको प्रश्नको उत्तर लेख्नु पर्ने ठाउँमा यस्तो "×" र कुनै मूल्य, परिमाण या संख्या शून्य भएमा यस्तो "०" चिन्ह लगाउनु पर्ट ।
- प्रश्नका उत्तरहरु अंक र अक्षर सवै नेपालिमा मात्र लेख्नु पर्दछ ।
- इकाई उल्लेख गर्नु परेमा मेट्रिक प्रणली (किलोग्राम, मिटर, लिटर आदी) को प्रयोग गर्नु पर्दछ ।
- प्रश्नावलीमा भरिने इकाईहरुको मूल्य उल्लेख गर्दा रु."०००"(हजार) मा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।

सर्भेक्षणमा पर्ने उद्योग प्रतिष्ठानको परिभाषा

उद्योग प्रतिष्ठान भन्नाले एउटै प्रशासनिक नियन्त्रणमा कुनै निश्चित स्थानमा रही उत्पादन कार्य गर्ने आर्थिक इकाईलाई बुझाउँछ । उत्पादन कार्य भन्नाले निर्जिव वा जैविक बस्तुलाई यान्त्रिक या रसायनिक या अन्य कुनै प्रक्रियाद्वारा प्रशोधन वा रूपान्तर गरी नयाँ बस्तुमा परिणत गर्ने कार्य सम्झनुपर्दछ । उदाहरणको लागि उक्त कार्यले उत्पादन कार्यमा संलग्न निम्न लिखित औद्योगिक प्रतिष्ठानहरूलाई समेट्दछ ।

- खाद्य तथा चुरोट उद्योगहरु जस्तै :- डेरी, चामल, दाल, तेल, चुरोट ईत्यादि उत्पादन गर्ने उद्योगहरु
- कपडा, तयारी पोशाक तथा छाला उद्योगहरु
- काष्ठ उद्योगहरु
- कागज उद्योगहरु ।
- रसायन, रबर तथा प्लाष्टिक उद्योगहरु जस्तैः- औषधी, सावुन, टायर, पोलिथिन, प्लाष्टिकका सामानहरु ईत्यादि उत्पादन गर्ने उद्योगहरु ।
- अधातु खनिज उद्योगहरु जस्तै :- सिसा, ईटा, सिमेन्ट, चुन उद्योगहरु ।

- धातु उद्योगहरु जस्तै :- फलाम, स्टील, तामा आदि बाट बन्ने सामानहरु उत्पादन गर्ने उद्योगहरु ।
- वैज्ञानिक उपकरणहरु बनाउने उद्योगहरु जस्तै :- टि.भि., रेडियो, घडि, कम्प्यूटर ईत्यादि उत्पादन गर्ने उद्योगहरु ।

सर्भेक्षणको क्षेत्र :

यस सर्भेक्षण, औद्योगिक गणनामा समावेश नहुने साना उद्योग प्रतिष्ठानहरुको लागी मात्र संचालन हुने भएकोले तथ्याङ्क संकलन प्रयोजनको लागि यसको क्षेत्र यस प्रकार निश्चित गरिएको छ ।

- १० जना भन्दा कम कामदार भएको उद्योग,
- कम्तिमा

सन्दर्भ बर्ष :

साना उद्योग प्रतिष्ठान सर्भेक्षण २०६४ को निम्ति सन्दर्भ वर्ष २०६३ श्रावण १ गते देखि २०६४ आषाढ मसान्त सम्म (आर्थिक वर्ष २०६३।६४) तोकिएको छ । प्रश्नावलीमा त्यसै अवधिको विवरण भर्नु पर्दछ । तर कुनै साना उद्योग प्रतिष्ठानको वार्षिक कारोवारको हिसाव राख्ने छुट्टै आर्थिक वर्ष भए सोही अनुसारको १ वर्ष अवधिको विवरण भरेपनि हुन्छ । जस्तो कुनै साना उद्योग प्रतिष्ठानले आफ्नो वार्षिक हिसाव हरेक वर्ष चैत्र मसान्तमा बन्द गर्ने गरेको भए त्यस्तो प्रतिष्ठानको २०६३ वैशाख १ गते देखि २०६३ चैत्र मसान्त सम्मको वार्षिक विवरण नै प्रश्नावलीमा लेख्नुपर्दछ । २०६४ साल श्रावण १ गते पछि उत्पादन शुरु गर्ने प्रतिष्ठानहरू सन्दर्भ वर्षभित्र पर्दैनन् र तिनलाई गणनामा संलग्न गरिने छैन । तर यस्ता साना उद्योग प्रतिष्ठानको परिचयात्मक विवरण मात्र भर्नु अनिवार्य छ । सन्दर्भ वर्ष भित्र उत्पादन कार्य शुरु गरेका सवै किसिमका साना उद्योग प्रतिष्ठानहरूको विवरण संकलन गर्नु पर्नेछ ।

१. परिचयात्मक विवरण

१.०१	**उद्योग प्रतिष्ठानको नाम**	उद्योग प्रतिष्ठानको नाम लेख्दा प्रतिष्ठानको रजिष्टर्ड गर्दा लेखिएको नाम वा साइनवोर्डमा लेखिएको नाम लेख्नु पर्दछ ।
१.०२	**सञ्चालन मिति**	उद्योग प्रतिष्ठानले जहिले देखि उत्पादन कार्य सुरु गरेको हो सो मिति यसमा खुलाउनु पर्नेछ ।
१.०३	**रजिष्टर्ड नम्बर**	रजिष्टर्ड नम्बर तोकिएको महलमा प्रतिष्ठान रजिष्टर्ड भएको भए उक्त रजिष्टर्ड नम्बर र जुन सालमा रजिष्टर्ड भएको हो सोही साल लेख्नु पर्दछ
१.०४	**विकास क्षेत्र**	उद्योग प्रतिष्ठान जुन विकास क्षेत्रमा रहेको छ, सो विकास क्षेत्रको नाम यस महलमा उल्लेख गर्नु पर्दछ

१.०५	**जिल्ला**	उद्योग प्रतिष्ठान जुन जिल्लामा रहेको छ, सो जिल्लाको नाम यस महलमा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
१.०६	**नगरपालिका/गाउँ विकास समिति**	यस महलमा उद्योग प्रतिष्ठान रहेको नगरपालिका, उप-महानगरपालिका, महानगरपालिका वा गाउँ विकास समितिको नाम स्पष्ट खुलाई लेख्नु पर्दछ ।
१.०७	**वार्ड नं.**	उद्योग प्रतिष्ठान जुन वार्डमा सन्चालन भईरहेको छ , सो वार्ड नं. यस महलमा खुलाउनु पर्दछ ।
१.०८	**टोल/गाउँ**	गणना अन्तर्गत पर्ने उद्योग प्रतिष्ठानहरू जुन टोल/गाउँमा अवस्थित छन्, सो टोल र गाउँको नाम यस महलमा राख्नु पर्दछ ।
१.०९	**फोन नम्बर**	उद्योग प्रतिष्ठानले टेलिफोन राखेको भए उक्त टेलिफोन नम्बर यस महलमा खुलाउनु पर्दछ ।
१.१०	**फ्याक्स नं.**	उद्योग प्रतिष्ठानले फ्याक्स राखेको भए सो यस महलमा खुलाउनु पर्दछ ।
१.११	**उद्योगपतिको नाम**	उद्योग प्रतिष्ठान संचालन हुने स्थान बाहेक अन्य ठाउँमा पनि सम्पर्क कार्यालय स्थापना भएको भए सो को ठेगाना यसमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ ।
१.१२	**लिङ्ग**	उद्योगपति पुरुष वा महिला के हो सोधी यस महलमा लेख्नु पर्दछ ।
१.१३	**सन्दर्भ वर्षमा उद्योग कति महिना चालु रह्यो**	यस महलमा उद्योग प्रतिष्ठानले विगत १ वर्षमा उत्पादन सम्बन्धी कार्य कति महिना गरेको थियो सो महिना खुलाउनु पर्दछ । मौसमी उद्योग प्रतिष्ठान भए मौसम भरिमा कति महिना चल्यो सो महिना लेख्नु पर्दछ ।

२. प्रमुख उत्पादन

उद्योग प्रतिष्ठानले उत्पादन गर्ने वस्तुहरू एक वा सो भन्दा बढी हुन सक्तछन् । यस्तो अवस्थामा एउटा मात्र बस्तु उत्पादन गर्ने उद्योग भए सो बस्तुको नाम र विभिन्न वस्तु उत्पादन गर्ने उद्योगको हकमा सो उद्योगले उत्पादन गर्ने वस्तुहरू मध्ये जुन वस्तुको कुल मोल अरु वस्तुहरू भन्दा बढी हुन जान्छ त्यस वस्तुलाई प्रमुख उत्पादित वस्तु मानी यस महलमा उल्लेख गर्नु पर्दछ र अन्य उत्पादीत वस्तुहरुलाई क्रमानुसार अन्य उत्पादनमा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।

३. रोजगार सम्बन्धी विवरण

यस शिर्षक अर्न्तगत उद्योगपति, सक्रिय साझेदार र परिवारको सदस्य वा तलव नलिने अन्य व्यक्ति तथा उद्योग प्रतिष्ठानमा काम गरे वापत नियमानुसार तलव, ज्याला, पारिश्रमिक नगदी वा जिन्सी पाउने व्यक्ति (कामदारहरू) पर्दछन । कामदारको संख्या उल्लेख गर्दा २०५८ माघ १ गतेको दिन उत्पादनशिल, प्रशासकिय र प्रविधिक कार्यमा संलग्न व्यक्तिहरुको छुट्टा छुट्टै संख्या उल्लेख गर्नु पर्दछ । कुनै कारणवश सो दिन उद्योग प्रतिष्ठान बन्द रहेको भए त्यसपछि लगत्तै खुलेको पहिलो दिनको कामदार संख्या लेख्नु पर्दछ । छोटो अवधिको विदा, विरामी विदा, घर विदा आदि लिएको व्यक्ति लाई समेत यस शिर्षक अन्तर्गत समावेश गर्नु पर्दछ । ठेक्का वा अन्य शर्तमा उद्योग प्रतिष्ठानकै कच्चा पदार्थ उनीहरुले आफ्नो घरबाट शर्त अनुसारको काम सम्पन्न गर्ने कामदारहरुलाई यस्मा समावेश गरिदैन् । किनकि ती कामदारहरु उद्योग प्रतिष्ठानका वास्तविक कामदार हैनन् । ती काम सम्पन्न गरे वापतको. रकम महल नं.८.०१ उल्लेख गर्नु पर्दछ ।

कामदारको तलब तथा सुविधा भन्नाले उद्योग प्रतिष्ठानमा काम गरे वापत नियमानुसार नगदी जिन्सी वा अन्य रुपमा पाउने सुविधाहरु हुन । कामदारहरुले आफ्नो काम गरेको प्रत्येक महिना वा तोकेको अवधि वमोजिम निश्चित समयमा तलब ज्याला पाउने हुन्छन । तलब ज्याला खुलाउंदा सापटी र संचय कोष कट्टी गर्नु भन्दा अगिको रकम उल्लेख गर्नु पर्दछ । जस्तै कुनै कामदारको मासिक तलब रु. ३०००।- छ तर उसले तलब बुझ्दा १० प्रतिशत संचय कोष कटाएर जम्मा रु.२७००।- मात्र प्राप्त गर्छ भने उसको तलब खुलाउने महलमा मासिक रु.३०००।- को दरले वर्षको रु.३६०००।- हुन्छ । तर यस महलमा लेख्दा रु.३६०००।- नलेखी ३६ मात्र लेख्नु पर्दछ ।

कामदारहरुले काम गरे वापत तलब ज्यालाको अतिरिक्त अन्य सुविधाहरु पनि पाउन सक्दछन् । कामदारहरुलाई तलब ज्यालामा समावेश नगरी दिइएका अन्य सबै नगदी वा जिन्सी भुक्तानीलाइ सुविधामा समावेश गरिन्छ । जस्तै कामदारलाई दिइएको आवाश सुविधा, लत्ता-कपडा सुविधा, जिन्सी सुविधा, उपचार सुविधा, सवारी साधन सुविधा, कामदार दुर्घटना विमा,उपदान बच्चाहरुको लागि गरिएका शैक्षिक खर्च आदि सुविधाहरु लाई सम्वन्धित महलहरुमा वार्षिक एकमुष्ट रकम उल्लेख गर्नु पर्दछ ।

३.०१	**उद्योगपति तथा सक्रिय साझेदार**	पारिश्रमिक नलिईकन उद्योग प्रतिष्ठानको कार्यमा सक्रिय रूपले संलग्न रहने उद्योगपति तथा साझेदारहरूको संख्या लिङ्ग अनुसार नेपाली पुरुष भएमा नेपाली पुरुषको संख्या भएको महलमा, नेपाली महिला भएमा नेपाली महिलाको संख्या भएको महलमा उल्लेख गर्नु पर्दछ । यदि विदेशी पुरुष तथा महिला भएमा सोही अनुसारको महलमा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
३.०२	**परिवारका सदस्य वा अन्य व्यक्ति**	कुनै पनि प्रकारको पारिश्रमिक नलिई हप्ताको कम्तिमा १६ घण्टा (साधारणतया काम गरिने समयको एक तिहाई) काम गर्ने गरि उद्योगपति तथा साभेदारका परिवारका सदस्य यदि उद्योग प्रतिष्ठानको कार्यमा संलग्न भएका रहेछन् भने तिनीहरूको संख्या लिङ्ग अनुसार नेपाली पुरुष भएमा नेपाली पुरुषको संख्या भएको महलमा र नेपाली महिला भए नेपाली महिलाको संख्या भएको महलमा उल्लेख गर्नु पर्दछ र विदेशी पुरुष भए विदेशी पुरुषको संख्या भएको महलमा र विदेशी महिला भए विदेशी महिलाको संख्या भएको

		महलमा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
३.०३	**उत्पादनशील कामदार**	उत्पादनशिल कामदार भन्नाले उद्योग प्रतिष्ठानको उत्पादनको कार्यमा सिधै संलग्न कामदारहरू भन्ने बुझिन्छ । ठेक्का वा अन्य शर्तमा प्रत्यक्ष रूपमा उत्पादनसँग सम्बद्ध कामदारहरू पनि यसै महल अन्तर्गत आउँछन् । साधारणतया उत्पादनशील कामदार भन्नाले मेशिन अपरेटर, मिस्त्री, उत्पादन नियन्त्रक तथा उत्पादन कार्यमा प्रत्यक्ष रूपमा सघाउ पुऱ्याउने प्याकर्स आदि बुझिन्छ । उत्पादनशील कामदारको संख्या उल्लेख गर्दा नेपाली तथा विदेशी संख्या छुट्याई लिङ्ग अनुसार सम्बन्धित महलमा भर्नु पर्दछ । नेपाली तथा विदेशी उत्पादनशिल कामदारहरुको तलव उल्लेख गर्नु पर्दा लिङ्गअनुसार कामदारले पाउने खुद तलव तथा ज्याला सम्वन्धित महलमा उल्लेख गर्नु पर्दछ र सुविधाहरु उल्लेख गर्नु पर्दा तलव वाहेक प्राप्त गरेको अन्य रकम सम्वन्धित महलमा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
३.०४	**प्रशासकिय**	उद्योग प्रतिष्ठानको प्रशासन सम्बन्धी लेखापढी गर्ने, बहिखाता राख्ने तथा व्यवस्थापनसँग संलग्न रहेका कर्मचारीहरू प्रशासकिय कामदार अन्तर्गत पर्दछन् । प्रशासकिय कामदारको संख्या उल्लेख गर्दा नेपाली वा विदेशी कामदार छुट्याई लिङ्ग अनुसार सम्बन्धित महलमा भर्नुपर्दछ । नेपाली पुरुष भए नेपाली पुरुषको संख्या भएको महलमा र नेपाली महिला भए नेपाली महिलाको संख्या भएको महलमा तथा विदेशी पुरुष तथा महिला भएमा सोही अनुसारको महलमा उल्लेख गर्नु पर्दछ । प्रशासकिय कामदारहरुको तलव तथा सुविधा उल्लेख गर्नु पर्दा खुद तलव तथा ज्याला तलव भएको महलमा र सुविधा लेखिएको महलमा तलव वाहेक प्राप्त गरेको अन्य रकम नेपाली तथा विदेशी लिङ्गअनुसार छुट्याई सम्वन्धित महलमा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
३.०५	**प्राविधिक**	कुनै विशेष तालिम वा दक्षता प्राप्त गरेका कर्मचारीहरूलाई प्राविधिक कामदार अन्तर्गत समावेश गर्नु पर्दछ । इन्जिनियर, डाक्टर, डिजाइनर, केमिष्ट, ओभरसियर आदि प्राविधिक कामदारका उदाहरण हुन् । औपचारिक तालिम प्राप्त नगरिकन नै यदि कुनै उद्योग प्रतिष्ठानले आफ्ना कर्मचारीहरूलाई प्राविधिक भनी तोकेको छ भने त्यस्ता कर्मचारीहरूको संख्या यस महल अन्तर्गत उल्लेख नगरी कर्मचारीको काम अनुसार सम्बन्धित महलमा नेपाली तथा विदेशी संख्या र लिङ्ग छुट्याई भर्नुपर्दछ । नेपाली पुरुष भए नेपाली पुरुषको संख्या भएको महलमा र नेपाली महिला भएमा नेपाली महिलाको संख्या भएको महलमा र विदेशी पुरुष तथा महिला भएमा सोही अनुरुप सम्वन्धित महलमा उल्लेख गर्नु पर्दछ । प्राविधिक कामदारहरुको तलव उल्लेख गर्नु पर्दा उनिहरुले पाउने तलव नेपाली तथा विदेशी कामदारहरुको लिङ्ग अनुसार सम्वन्धीत महलमा लेख्नु पर्दछ र सुविधाहरु उल्लेख गर्नु पर्दा कामदारले प्राप्त गरेको तलव

		तथा ज्याला वाहेकको रकम उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
३	**जम्मा**	प्रत्येक महलमा उल्लेखित अंक जोड्दा हुन आउने अंक सम्वन्धीत महलमा लेख्नु पर्दछ ।

४. इन्धन, पानी तथा विद्युत शक्तिको उत्पादन, खरिद र विक्री

उद्योग प्रतिष्ठानले ताप-शक्ति वा विद्युत उत्पादनको प्रयोजनका लागि खरिद गरेको इन्धन यस अन्तर्गत पर्दछ । यातायातका साधनको निम्ति प्रयोग हुने इन्धन समेत यसमा पर्दछ । तर बस्तु उत्पादन गर्ने क्रममा कच्चा पदार्थका रूपमा प्रयोग हुने इन्धन यस अन्तर्गत पर्दैन । यसमा उद्योग प्रतिष्ठानले उपभोगका लागि खरीद गरेको इन्धनको इकाई, परिमाण र मोल सम्बन्धित लहरको उपयुक्त महलमा लेख्नुपर्दछ । जस्तो दाउरा खरीद गरेको रहेछ भने ४.०१ को १ नम्बरमा इकाई, २ नम्बरमा परिमाण र ३ नम्बरमा मोल लेख्नु पर्दछ । उद्योग प्रतिष्ठानले उत्पादन प्रयोजनको निम्ति प्रयोग गरेका पानीको परिमाण महल नम्वर ४.०७ को २ मा र सो वापतको महसुल महल नम्वर ४.०७ को ३ मा लेख्नु पर्दछ ।

विद्युत खरीदको हकमा कुनै उद्योग प्रतिष्ठानले वर्ष भरीमा (आर्थिक वर्षमा) खरिद गरेको विद्युत शक्ति, खरिद गरे वापत लागेको मोल यस महलमा लेख्नु पर्दछ । उदाहरणको लागि उद्योग प्रतिष्ठानले विद्युत प्राधिकरणबाट विद्युत शक्ति जडान गरी उद्योग सन्चालन गर्दा वर्ष भरिमा भएको खरिद यूनिट ४.०८ को महल नम्बर २ मा र सो वापतको रकम एक मुष्ट रकम ४.०८ को महल नम्बर ३ मा समावेश गर्नु पर्दछ । तर यदि उद्योग प्रतिष्ठानले आफैले जेनेरेटर राखी विद्युत उत्पादन गरी आफ्नै लागि मात्र प्रयोग गरेको रहेछ भने सो विद्युत शक्तिको परिमाणको युनिट मात्र ४.०९ को २ नम्बर महलमा लेख्नु पर्दछ ।

४. जम्मा

यसमा प्रत्येक बस्तुको महल ३ मा लेखिएको रकमहरूको जोड गरी हुन आउने रकम लेख्नु पर्दछ

५. कच्चा पदार्थको खरिद र परिमाण

उद्योग प्रतिष्ठानले उत्पादित बस्तु तयार पार्ने सिलसिलामा प्रयोग गरेको पदार्थहरूलाई कच्चा पदार्थ भनिन्छ । विभिन्न उद्योग प्रतिष्ठानको कच्चा पदार्थ आ-आफ्नो उत्पादन अनुसार भिन्दा भिन्दै हुन सक्दछ । साथै कुनै बस्तु उत्पादन गर्नको लागि धेरै किसिमका कच्चा पदार्थ प्रयोग गरिएको पनि हुन सक्दछ । उदाहरणको लागि :- चामल कुट्ने मिलको निमित्त धान कच्चा पदार्थ हो भने चुरोट कारखानाको निम्ति चुरोट उत्पादन गर्दा प्रयोग हुने सुर्ति र कागज समेत कच्चा पदार्थको रूपमा लिन सकिन्छ ।

बस्तुको विवरण खुलाउँदा लहर ५.०१ देखि ५.१० सम्ममा खरिद गरेको मुख्य मुख्य कच्चा पदार्थहरूको नाम क्रमानुसार उल्लेख गनुपर्दछ । यसरी क्रम छुट्याउँदा सबभन्दा बढी मात्रामा मोल भएको कच्चा पदार्थलाई नं. ५.०१ मा र त्यसपछि क्रमानुसार अरु कच्चा पदार्थ लेख्दै जानुपर्दछ । उक्त लहरसँग सम्बन्धित इकाईको महलमा खरिद गरिएको परिमाणको इकाई (जस्तैः के.जी., लिटर आदि) खुलाउनु पर्दछ । खरिद गरिएको मोल खुलाउँदा कच्चा पदार्थ खरिद गरी उद्योग प्रतिष्ठानसम्म ल्याउँदा लागेको ढुवानी खर्च तथा सो कच्चा पदार्थमा लागेको सम्पूर्ण करहरू (पैठारी महशुल, भ्याट पहिले नै लिने बस्तुमा मात्र र स्थानीय कर) समेत समावेश गरी खरिद मूल्य राख्नु पर्नेछ ।

माथि उल्लेखित लहरहरूमा समावेश हुन नसकेका सबै अन्य कच्चा पदार्थहरू खरिद गरिएको भए सो को एकमुष्ट रकम लहर ५.११ को सम्बन्धित महलहरुमा खुलाउनु पर्नेछ । हुलाक, महशुल, विज्ञापन, टेलिफोन महशुल, कानूनी सेवा जस्ता गैर औद्योगिक कार्यमा भएका खर्च यसमा समावेश गर्नु हुँदैन ।

लागत तथा उत्पादनको क्रममा भएको अन्य खरिद जस्तै एक वर्ष भन्दा बढी खपत नहुने सामान्य मेशिनरी, पाटपुर्जा, वस्तु राख्ने कन्टेनर, प्याक गर्नको लागि प्रयोग हुने सामान आदि खरीद गरिएको भए सोको एकमुष्ट रकम ५.११ मा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।

कच्चा पदार्थ खरिदको परिमाण र मोल उल्लेख गर्दा वार्षिक खरिद परिमाणको साथै उक्त खरिद स्वदेशबाट गरिएको, भारतबाट गरिएको तथा तेश्रो मुलुकबाट गरिएकोमा कहाँबाट गरिएको हो सोको परिमाण र मोल छुट्टाछुट्टै सम्बन्धित महलमा खुलाउनु पर्दछ ।

५. जम्मा

यसमा प्रत्येक बस्तुको महल मा लेखिएको रकमहरूको जोड गरी हुन आउने रकम लेख्नु पर्दछ ।

६. उत्पादन र उत्पादित बस्तुको विक्री

उत्पादन भन्नाले उद्योग प्रतिष्ठानले आफ्नो पदार्थको प्रशोधन, रूपान्तर गरी तयार गरेको बस्तुलाई सम्झनु पर्दछ । उद्योग प्रतिष्ठानको कच्चा पदार्थको प्रयोग गरी अरुबाट तयार पारिएको बस्तुलाई पनि यसैमा समावेश गर्नु पर्दछ । साथै अर्ध तयारी बस्तु विक्री गरेको भएमा सो को विवरण पनि सम्बन्धित महल ६.०९ को अन्यमा उल्लेख गर्नु पर्नेछ । यस प्रकार उत्पादित बस्तुहरूको विवरण लेख्दा लहर ६.०१ देखि ६.०८ सम्ममा उत्पादन गरेको मुख्य मुख्य उत्पादनहरूको नाम उल्लेख गर्नु पर्दछ । यसरी क्रम छुट्याउँदा सबभन्दा बढी मात्रामा (मोलको आधारमा) उत्पादन गरेको बस्तुलाई नं. ६.०१ मा र त्यसपछि क्रमानुसार अरु उत्पादित बस्तुहरू लेख्दै जानु पर्दछ । उक्त लहरहरूसँग सम्बन्धित इकाईको महलमा उत्पादन गरिएको परिमाणको इकाई (जस्तो के.जि., लिटर आदि) समेत खुलाउनु पर्दछ ।

यसै गरी उत्पादित बस्तु मध्ये विक्री गरिएको बस्तुको परिमाण र मोल खुलाउँदा भारतमा र तेस्रो मुलुकमा विक्री गरेको भएमा विक्री गरेको परिमाण र मोललाई अलग अलग सम्बन्धित महलहरूमा खुलाउनु पर्दछ । नेपाल भित्र विक्री भएको बस्तुहरूको परिमाण र मोललाई स्वदेशमा भन्ने शिर्षक अन्तर्गतको महलमा उल्लेख गर्नुपर्दछ । उत्पादित बस्तुको विक्री मोल उल्लेख गर्दा बस्तुहरूलाई उद्योग प्रतिष्ठानको कम्पाउण्ड बाहिर लैजानुअघि लागेका सम्पूर्ण करहरू समेत समावेश गरी उत्पादित बस्तुको मूल्य लेख्नु पर्नेछ ।

कच्चा पदार्थ खरीद गरी सो को प्रशोधन नगरी पहिलाकै अवस्थामा (खरिद गरेकै अवस्थामा) विक्रि गरेको खण्डमा उत्पादन तथा उत्पादित बस्तुको विक्री महलको अन्य (६.०३) मा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।

६.जम्मा

यसमा प्रत्येक उत्पादित बस्तुको महल ५ मा उल्लेख गरिएका रकमहरूको जोड गरी हुन आउने रकम लेख्नु पर्दछ ।

७.सन्दर्भ अवधिमा प्राप्त आम्दानीको विवरण

७.०१	**ठेक्का वा अन्य शर्तमा**	ठेक्का वा अन्य शर्तमा अरुको कच्चा पदार्थहरूलाई प्रशोधन,

	उनीहरूको लागि उनीहरूकै बस्तुमा काम गरी दिए वापत	रूपान्तर वा उत्पादन गरी दिए वापत प्राप्त भएको रकम यस महलमा लेख्नुपर्दछ । जस्तो : लिलि गार्मेन्ट इण्डष्ट्रि प्रा. लि. ले फेशन एपेरल्स इण्डष्ट्रि प्रा. लि. को निम्ति उसैको कपडा लिई रङ्गाउने वा अर्ध तयारीलाई पूर्ण तयारी अवस्थामा लैजाने जस्ता कार्य गरे वापत कुनै रकम प्राप्त गरेको छ भने सो रकम लिलि गार्मेन्टस्ले यस महलमा खुलाउनु पर्दछ ।
७.०२	**मर्मत तथा सम्भार** (अरुको निमित्त गरिदिए वापत)	सन्दर्भ वर्ष भित्र कुनै अन्य उद्योग प्रतिष्ठानको लागि भवन, मेशिन र उपकरणहरू लगायतका अन्य स्थायी सम्पत्तिहरूमा साना तिना टुटफुट भै मर्मत सम्भार गरी दिएको भए त्यस वापत प्राप्त रकम यस महलमा लेख्नु पर्दछ । उदाहरणको लागि कुनै उद्योग प्रतिष्ठानको मेशिन वा भवन विग्रिएको रहेछ भने सो मेशिन वा भवनलाई कार्यावस्थामा ल्याउन नट बोल्ट फेर्ने, साना तिना पार्ट पूर्जा फेर्ने, मेशिन सफा गर्ने जस्ता कार्यहरू गरिदिए वापत रकम प्राप्त भएको छ भने सो प्राप्त रकम महल ७.०२ मा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
७.०३	**खरीद गरेको हालतमा विक्री हुने बस्तुबाट प्राप्त रकम**	महल ७.०३ मा उल्लेखित बस्तु बिक्री गरिएको भए यस्ता बस्तु बिक्री गर्दा प्राप्त हुन आएको रकमलाई यस महलमा राख्नु पर्दछ ।
७.०४	**भडामा प्राप्त रकम** (**मेशिन, घरभाडा दिएवापत आदि**)	
७.०५	**अन्य** (**खुलाउने**.............)	
७	**जम्मा**	यस महलमा सम्पुर्ण औद्योगिक सेवावाट प्राप्त रकम जम्मा गरी हुन आउने रकम उल्लेख गर्नु पर्दछ ।

८. सन्दर्भअवधिमा अन्य खर्चको विवरण

८.०१	**उद्योग प्रतिष्ठानको माल उपयोग गरेर अरुले ठेक्कामा काम गरिदिए वापत**	एस कहल अन्तर्गत उद्योग प्रतिष्ठान कै मालको उपयाग गरेर अरुलृ कुनै काम गरी दिएको रहेछ ।
८.०२	**खरीद गरेको हालतमा विक्री हुने बस्तुबाट प्राप्त रकम**	महल ८.०२ मा उल्लेखित बस्तु बिक्री गरिएको भए यस्ता बस्तु बिक्री गर्दा प्राप्त हुन आएको रकमलाई यस महलमा राख्नु पर्दछ ।
८.०३	**कर तिरेको (अन्तशुल्क, बिक्रीकर,मुल्य अभिबृद्धिकर, स्थानियकर**	उद्योग प्रतिष्ठानबाट उत्पादन हुने कतिपय बस्तुहरू माथि लाग्ने अन्तशुल्क, **अन्तशुल्क, बिक्रीकर, मुल्य अभिबृद्धिकर, स्थानियकर**

	आदि)	**आदि** वापत भुक्तानी दिएको रकम भए यस महलमा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
८.०४	**अन्य शुल्क (ब्यवसाय दर्ता वापत, सदस्यतावापत, नविकरणवापत, आदि शुल्कहरु)**	
८.०५	**भाडा (घर, गोदाम, जग्गा तथा उपकरणहरू भाडामा लिई चलाएको भए सो वापत तिरेको रकम)**	कुनै उद्योग प्रतिष्ठानले कुनै अन्य व्यक्ति, संस्था वा उद्योग प्रतिष्ठानको घर, गोदाम, जग्गा तथा उपकरणहरू भाडामा लिई चलाएको रहेछ भने सो वापत भुक्तानी गरेको रकम यस महलमा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
८.०६	**जमिन भाडामा लिएवापत**	
८.०७	**सञ्चार महशुल**	उद्योग प्रतिष्ठानले आफ्नो कार्यको सिलसिलामा भुक्तानी गरेको संचार सम्पर्क अन्तर्गत खर्च (जस्तो हुलाक, टेलिफोन, टेलेक्स,इमेल तथा इन्टरनेट खर्च आदि) यस महलमा लेख्नुपर्दछ ।
८.०८	**मर्मत सम्भार (सालबसाली)**	
८.०९	**ढुवानी खर्च**	उत्पादित वस्तु उत्पादन स्थल देखि भण्डार वा गोदाम रहेको स्थलसम्म ल्याउँदा वा उत्पादित वस्तु निर्धारित स्थान सम्म ढुवानी वापतको रकम यस अन्तर्गत समावेश गर्नुपर्दछ । वस्तु ढुवानी गर्दा उद्योगले आफ्नै यातायात साधन प्रयोग गरेको रहेछ भने त्यस्तो खर्च यस महलमा समावेश हुँदैन ।
८.१०	**बिक्रीका लागि कमिशन (कामदार बाहेक)**	यदि कुनै उद्योग प्रतिष्ठानले आफ्नो उत्पादन विक्री वितरण गर्नको लागि दिएको कुल कमिशन यस महलमा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
८.११	**बिमा शुल्कहरू**	उद्योग प्रतिष्ठानले वस्तुहरूको उत्पादन र यसको वितरण पक्षसँग सम्बन्धित जुनसुकै शिर्षक अन्तर्गत विमा शुल्क भुक्तानी गरेको रहेछ भने त्यस्तो रकम यस महलमा लेख्नु पर्दछ ।
८.१२	**अन्य खर्चहरू**	माथि गैह्र औद्योगिक सेवा वापतका खर्चका महलमा नपरेका अन्य खर्चहरू यस महलमा उल्लेख गर्नुपर्दछ । जस्तो अतिथी सत्कार, चन्दा, उपहार, पुरस्कार आदि ।
८	**जम्मा**	यसमा प्रत्येक खर्चहरूको महल १ मा लेखिएको रकमहरूको जोड गरी हुन आउने रकम लेख्नु पर्दछ ।

९. मौज्दात

९.०१	**कच्चा पदार्थ आदि**	यस अन्तर्गत वस्तु उत्पादन गर्ने क्रममा प्रयोग हुने सबै प्रकारका कच्चा पदार्थहरू, मेशिनरीका स-साना पार्टपूर्जा, कन्टेनर, प्याक गर्नको लागि प्रयोग हुने सामान, स्टेशनरी पोलिशिङका सामान आदि पर्दछन् । यसको साथै उद्योग प्रतिष्ठानको आफ्नै प्रयोगको लागि गरिने निर्माण, मर्मत कार्य आदिमा प्रयोग हुने कच्चा पदार्थ समेत समावेश गर्नु पर्दछ । कच्चा पदार्थ आदिको मौज्दात भन्नाले सन्दर्भ वर्षको शुरुमा तथा अन्त्यमा रहेको मौज्दातको मोल ९.०१(१) र ९.०१ (२) मा लेख्नु पर्दछ ।
९.०२	**इन्धन**	उद्योग प्रतिष्ठानले उपभोग गरी बाँकी रहेको इन्धन (पत्थर कोइला, दाउराहरू आदि) भएमा त्यस्तो इन्धनको एक मुष्ट मोल सन्दर्भ वर्षको शुरुको मौज्दात ९.०२ (१) मा र अन्त्यको ९.०२(२) मा लेख्नु पर्दछ ।
९.०३	**अर्ध तयारी बस्तु**	अर्ध तयारी बस्तु भन्नाले उद्योग प्रतिष्ठानको तयारी माल उत्पादन गर्दा पूर्ण तयारी नभई केही अंश तयारी गर्न बाँकी भएको र त्यसलाई पूर्णतः तयारी बनाउनको निमित्त उत्पादन क्रममा पुनः लैजानु पर्ने भएमा त्यस्तो बस्तुलाई अर्ध उत्पादित बस्तु सम्झनु पर्दछ । जस्तै : चिनी मिलमा उखुको रस, चामल कुट्ने मिलमा ननिफनेको चामल, फर्निचर उद्योगमा रंग रोगन नगरिएका वा अन्तिम रूप नदिइएका फर्निचर आदिलाई अर्ध तयारी बस्तु भनिन्छ । अतः यस्ता बस्तुको मौज्दातको मोल लेख्दा सन्दर्भ वर्षको शुरुमा रहेको मौज्दात ९.०३ (१) मा र अन्त्यमा रहेको मौज्दात ९.०३(२) मा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
९.०४	**तयारी बस्तु**	यस अन्तर्गत उद्योग प्रतिष्ठानले तयारी गरेको तयारी बस्तुको सन्दर्भ वर्षको शुरुमा रहेको मौज्दात र अन्त्यमा रहेको मौज्दात क्रमशः ९.०४(१) र ९.०४(२) मा उल्लेख गर्नु पर्दछ । तर अरुको स्वामित्वको तयारी बस्तुपनि मौज्दातमा रहेको भएमा त्यस्तो बस्तुको मोल यहाँ समावेश गर्नु हुँदैन । खरिद गरेको हालतमा विक्री गर्ने उद्देश्यले खरिद गरिएका तयारी बस्तुपनि यस अन्तर्गत पर्दैनन् । प्रश्नावली भर्ने उद्योग प्रतिष्ठानको कोरा माल प्रयोग गरी अन्य उद्योग प्रतिष्ठानले तयारी बस्तु उत्पादन गरी मौज्दात रहेको

		रहेछ भने सो मौज्दातको मोल त्यस उद्योग प्रतिष्ठानमा नराखी प्रश्नावली भर्ने उद्योग प्रतिष्ठानको सम्बन्धित महलमा राख्नु पर्दछ । जुन उद्योग प्रतिष्ठानको कच्चा पदार्थ हो उत्पादित बस्तुमा सोही प्रतिष्ठानको स्वामित्व हुन्छ ।
९.०५	**खरीद गरेको हालतमा विक्री हुने बस्तु**	त्यस्तो सामान जसलाई पुनः उत्पादन क्रममा नलगिकन विक्री गर्ने उद्देश्यले खरिद गरिएकोमा विक्री नभई मौज्दातमा रहेको छ भने यस महल अन्तर्गत पर्दछ । यसको मोल लेख्दा खरिद गर्दा परेको मोल शुरुको ९.०५ (१) मा र अन्त्यको ९.०५(२) मा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।
९	**कूल मौज्दात**	यस महलमा लहर ९.०१ देखि ९.०५ सम्मका सम्बन्धित महलहरू जोडी हुन आउने एक मुष्ट रकम राख्नु पर्दछ ।

१०. स्थायी सम्पत्तिको विवरण

स्थायी सम्पत्ति भन्नाले विक्री गरी फाइदा उठाउने उद्देश्य नलिई केवल उद्योग प्रतिष्ठानको उत्पादन, विक्री वितरण तथा तत्सम्बन्धी अन्य कार्य चलाउन जोड जम्मा गरिएका एक वर्ष भन्दा बढी खप्ने भौतिक बस्तुहरूलाई जनाउँछ र त्यस्ता वस्तुहरूको मुल्य सम्बन्धित महलमा रु. हजारमा उल्लेख गर्नु पर्दछ । स्थायी सम्पत्तिको खरिद मोल लेख्दा उक्त सम्पत्ति उद्योग प्रतिष्ठानसम्म ल्याई जडान गर्दा लागेको खर्च र कर महशुल आदि लागेकोमा सो समेत समावेश गरी एक मुष्ट खुलाउनु पर्दछ । स्थायी सम्पत्तिको वर्गिकरण निम्न बमोजिम गरिएको छ ।

१० (१) जमीन

कुनै पनि उद्योग प्रतिष्ठानले एक निश्चित कम्पाउण्ड भित्र उद्योग स्थापना गरि सन्चालन गरेको हुन्छ । उत्पादनको शिलशिलामा कम्पाउण्ड भित्र बनेका घर, गोदाम, भोजनालय, प्रशासनिक कार्यालय आदिले ओगटेको जमीन बाहेक अन्य बाँकी रहेको जमीनको मूल्य यस शिर्षक अन्तर्गत राख्नुपर्दछ । तर कच्चा पदार्थ उत्पादन गर्न प्रयोग गरिएको जमीनलाई यस उद्योग प्रतिष्ठानको स्वामित्वमा रहेको भए पनि यसमा समावेश गर्नु हुँदैन ।

१० (२) भवन तथा अन्य निर्माण

यस अन्तर्गत उद्योग प्रतिष्ठानको कार्यको लागि प्रयोग भई रहेको भवनहरू (गोदाम घर, कार्यालय भवन, भण्डार, विश्राम घर र कर्मचारी आवासिय घर) र निर्माण भई रहेको भवनलाई समेत समावेश गर्नुपर्दछ । तर यसरी उल्लेखित भवन र निर्माण उद्योग प्रतिष्ठानको क्याम्प भित्र रहन आवश्यक छ । उद्योग प्रतिष्ठानले भाडामा वा बन्धकमा लिई राखेको भए त्यस्ता भवन यहाँ समावेश गर्नु हुँदैन । भवनहरूको मूल्यांकन गर्दा भवनहरू र भवनहरू खडा रहेको जमीनकोपनि मूल्यांकन गर्नुपर्छ ।

१० (३) मेशीनरी र अन्य उपकरण

उत्पादन कार्यको लागि प्रयोग हुने उद्योग प्रतिष्ठानको स्वामित्वमा रहेको सवै किसिमका मेशीन, पार्टपूर्जा र मर्मत सम्भार गर्दा प्रयोग गरिने उपकरण यस शिर्षक अन्तर्गत पर्दछन् । उदाहरणको निमित्त क्रेन, अन्य यन्त्रहरू, टाइपराइटर, विद्युत मोटर, जेनेरेटर, प्राइम मुभर्स, कम्प्यूटर जस्ता सामानहरू यसमा समावेश गर्नु पर्दछ । तर भाडामा ल्याएका मेशीनरीका सामानहरू यस अन्तर्गत समावेश गर्नु हुँदैन ।

१० (४) फर्निचर तथा अन्य सजावट

यस अन्तर्गत उद्योग प्रतिष्ठानको उत्पादन र प्रशासनिक कार्यमा प्रयोग भई रहेका फर्निचर तथा अन्य सजावटका सामानहरु यस अन्तर्गत पर्दछ ।

१० (५) कम्प्युटर

१० (६) कम्प्युटर सफ्टवेयर

१० (७) पूँजीगत मर्मत सम्भार

१० (८) अन्य खुलाउने

यस अन्तर्गत माथि उल्लेख नभएका अन्य स्थायी सम्पत्तिहरु जस्तै अदृश्य पूंजीहरु, मूल्यवान वस्तुहरु, प्याटेन्ट आदिको मोल एकमुष्ट खुलाउनु पर्दछ ।

१०.१	**सन्दर्भ वर्षको शुरुमा रहेको स्थायी सम्पत्तिको लागत**	सन्दर्भ वर्षको शुरुमा उद्योग प्रतिष्ठानमा रहेको स्थायी सम्पत्ति अन्तर्गत पर्ने जमीन, भवन र अन्य निर्माण, मेशिन, फर्निचर, अन्य उपकरण र यातायातका साधनको लागत सम्बन्धित महलमा लेख्नु पर्दछ । जस्तै जमीनको मूल्य लेख्नु पर्‍यो भने १०.०१(१) मा लेख्नु पर्दछ ।
१०.२	**नयाँ सम्पत्ति थप गरिएको भए सो को लागत**	“स्थायी सम्पत्तिको विवरण” अन्तर्गत परिभाषित गरिए अनुसारको नयाँ सम्पत्ति नेपाल भित्र अन्य प्रतिष्ठानले प्रयोगमा नल्याइएको र थप गरिएको सम्पत्तिको मोल सम्बन्धित महलमा लेख्नुपर्दछ ।
१०.३	**स्थायी सम्पत्तिको विक्रीबाट प्राप्त रकम**	स्थायी सम्पत्तिको विवरणमा परिभाषित गरिए अनुसारको कुनै स्थायी सम्पत्तिको विक्रीबाट प्राप्त रकम सम्बन्धित महलमा लेख्नु पर्दछ । **<u>नोट</u>** :- यस प्रकारको रकम खुलाउँदा उद्योग प्रतिष्ठानले खुद प्राप्त गरेको रकमलाई लिनु पर्दछ ।

११. वातावरणसम्बन्धी विवरण

११.१ ध्वनी र थरथरावट नियन्त्रण, यन्त्र वा पम्प, पानीमा मिश्रन भएको रसायन थिग्ग्राउने पोखरी, सेप्टीक ट्यांकीको निर्माण, प्रकाश पास हुने ९त्चबलकउबचभलत० जस्ता, धुंवाँ, धुलो र बिकिरण पास हुने चिम्नी तथा पानीका फ्वारा आदि जस्ता साधनहरु जडान गरेको रहेछ भने त्यस्ता उपकरण तथा साधनहरुलाई प्रदुषण नियन्त्रण गर्ने यन्त्र, उपकरण तथा साधनलाई जनाउंदछ । सन्दर्भ बर्षमा कुनै उद्योग/प्रतिष्ठानले प्रदुषण नियन्त्रण गर्ने त्यस्ता यन्त्र, उपकरण तथा साधनहरु जडान गरेको भए छ मा √ चिन्ह लगाउनु पर्दछ । सन्दर्भ बषमा तयस्ता यन्त्र, उपकरण तथा साधन जडान गरेको रहेनछ भने छैन □ मा √ चिन्ह लगाउनु पर्दछ ।

११.२ प्रश्न नं. १९ मा कुनै उद्योग/प्रतिष्ठानले सन्दर्भ बर्षमा प्रदुषण नियन्त्रण गर्ने यन्त्र, उपकरण तथा साधन प्रयोग गरेको छ भन्ने मा (√) चिन्ह लागेमा त्यस्ता यन्त्र, उपकरण तथा साधन जडान गर्दाको खर्च रकम उल्लेख गर्नु पर्दछ ।

११.३ वातावरण संरक्षण भन्नाले हावाको स्वच्छता कायम गर्न प्रतिष्ठानको परिशरमा लगाएको हरियालीपन, बगैंचा र त्यसको लागि पर्खाल, तार आदिको खर्च, फोहोर पानी पास हुने ढल, फोहोर मैला, (Solid waste) को व्यवस्थापन, धारा, त्यर्षभित को स्वस्च्छता आदि जस्ता कार्यलाई वातावरण संरक्षण जनाउदछ । कुनै उद्योग/प्रतिष्ठानले सन्दर्भ बर्षमा माथि उल्लेख गरिएका क्षेत्रमा गरेको खर्चलाई यस महलमा उल्लेख गर्नु पर्दछ ।

१२.उत्पादन क्षमताको उपयोग

कुनै उद्योग प्रतिष्ठानको उत्पादन क्षमता भन्नाले आफूसँग भई रहेको मेशीन तथा उपकरणहरूको अधिकतम उपयोग गर्दा उत्पादन गर्न सकिने प्रमुख उत्पादित वस्तुको परिमाण बुझ्नु पर्दछ ।

कुनै पनि उद्योग प्रतिष्ठानको उत्पादन क्षमताको उपयोग कति प्रतिशत सम्म भएको छ त्यसको लागि बक्समा उत्पादन क्षमता प्रतिशत मध्ये उपयुक्त कोष्ठमा उक्त अंक लेख्नु पर्दछ ।

धन्यवाद